

**Vítr a stromy**

Vítr si v podkroví stromů  
zkouší dnes večer převleky.

Kordy mění za lakýrky,  
krinolíny za kníry,

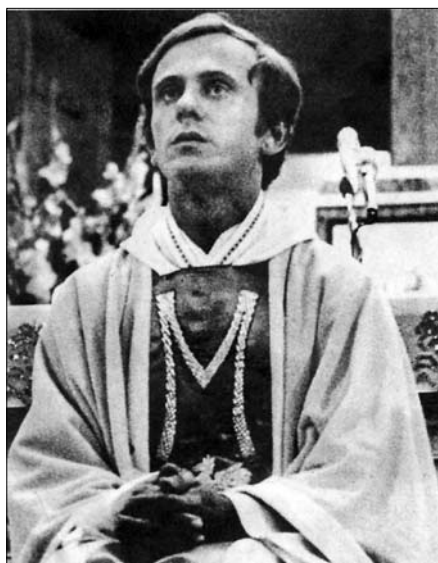
a za hodinky s drahokamy  
sehranými s tlučením okenice.

Hned za okny se mi nadouvá hedvábí  
a na prahu dveří hůl ze slonoviny

vyvolává moje jméno.  
Ptám se, zda se někdy něco změní.

Nejdřív stromy řeknou „Ne“,  
pak vítr řekne „ano“.

*Vona Groarkeová*



*Jerzy Popieluszko*

**Úvodem**

V r. 1966 jsem v pražské galerii potkal třídu osmáků. Krčili rameny před obrazem muže nakládajícího zraněného člověka na mezka. Ani popisek „Milosrdný samaritán“ jim nepomohl. Druhý obraz: mladý muž klečící před starým - „Návrat marnotratného syna“. Ani soudružka učitelka nevěděla. Nepoznala hlavu Holoferna na talíři, ani hlavu Jana Křtitele. O „Judit“ a „Salomé“ zřejmě nikdy neslyšela. Rozluštila „Paridův soud“, „to jsem vás děti přece učila“. Cizinci ve vlastní kultuře. I pan prezident tvrdí: „Evropané nemají žádnou společnou ideu“. Někteří jej hájí, že je prý ochráncem konzervativních hodnot. Kdyby vydal dekret, že všichni, kdo byli v KSČ, budou vyhnáni do Ruska a jejich majetek propadne státu, byla by to nespravedlnost na základě kolektivní viny. Naše - evropská a křesťanská civilizace - vidí vyhnání sudetských Němců stejně.

Před 25 lety polská státní policie ubila k smrti kněze. Proti násilí hájil spravedlnost pro všechny a vyzýval k boji proti nenávisti. „Nedej se přemoci zlem, ale přemáhej zlo dobrem“, bylo jeho biblické heslo. /v

**„ANDĚL PÁNĚ“ A SMRT**

Listopad nás vede k vážným myšlenkám o závěru života. Jsou bezútešné? Už římský pohanský mudrc Seneca, současník Kristův, utěšoval své žáky: „Možná, že je smrt ten pravý začátek!“ Věděl už něco o Kristu? O jeho slovech: „Odcházím, abych vám připravil místo, a pak přijdu a vezmu si vás k sobě.“ Kam chce Kristus přijít? No přece sem, ke mně, umírajícímu v mé konkrétní situaci. Chce přijít ještě před Soudem. Není to výhoda, mluvit se Soudcem, který řekl: „Kdo ve mne věří, nepodléhá soudu?“ Mluvit se Soudcem, který mne chce ovlivnit v můj prospěch? Který místo souzení otevře náruč? Je možno říkat „Bůh je Lásky“ a myslet si, že se od tebe, ležícího na okraji tvé cesty, odvrátí? Nebo se k tobě skloní jako Samaritán v evangeliu? Provázel tě svátostně přítomen na počátku života, v dospívání, v manželství, v hříšnosti, v nemoci a denně jako Chléb – a v nejdůležitější chvíli bude lhotejný? Loni o tom Kristus promluvil ústy svého Vikáře při modlitbě „Anděl Páně“ (KT 45/08): „Má ruka tě podpírá; ať už bys padl kdekoli, pad-

**J**ak často mi milost Boží uložila, abych stále svědčil a veřejně hlásal, že nemáme truchlit pro naše bratry, když je Pán zavolal a vysvobodil z tohoto světa! Vždyť přece víme, že nejsou ztraceni, že nás jen svým odchodem předcházejí. Že sice po nich toužíme, tak jako kdyby cestovali po souši či po moři, ale že pro ně nemáme naříkat, že tu kvůli nim nemáme nosit černé roucho, když oni tam už oblékli roucho bílé. Že nemáme dávat pohanům příležitost, aby nás plným právem kárali, poněvadž oplakáváme mrtvé, kteří podle našeho přesvědčení žijí u Boha, a tak víru, kterou ústy hlásáme, nepotvrzujeme srdcem a duší. *sv. Cyprián (200 - 258)*

neš do mých rukou a budu přítomen i u bran smrti. Tam, kam tě nikdo nemůže doprovodit a kam si nemůžeš nic vzít, čekám tě Já, abych ti proměnil temnoty ve světlo“.

Jak jsme to mohli jen tak přečíst? Nepoděkovat nadšeně za dar víry? Neopravit čiperně některé zastaralé pohřební modlitby? Proč to nepíšeme na parte a náhrobky? Tam to přece mohou číst i lidé neznající Senecu – ani naši Naději. *Jan Rybář*

## ZEPTALI JSME SE PANA FARÁŘE:

*Dostali jsme úmrtní oznámení o našem vzdálenějším příbuzném: „S naším drahým jsme se rozloučili v úzkém rodinném kruhu“.*

*Je nám líto, že jsme se s ním nemohli rozloučit.*

M.

Chápu Vás. Nemálo lidí si dnes neví se smrtí rady. Ve slušné společnosti se o ní nemluví, co kdybychom druhé uvedli do rozpaků, otevřeli jejich rány nebo nejistotu a strach. Už jen před zmínkou o smrti dnešní člověk často utíká, nedívá se tam, kde se smrt objevuje. Když se s ním pak setká, třeba při úmrtí někoho z nejbližších, je zaskočen.

Pokud vysloveně nemusí, na pohřbu nechodí. Obřadu nerozumí, neumí se v něm pohybovat.

Neví si s ním rady, nikdo mu pořádně neřekl proč se to dělá a k čemu je to dobré. „Jak to přechkám? Smím plakat nebo ne? Druzí se na mě budou dívat. Nebo klopat oči. Co mám říci na jejich kondolence? K čemu to vše je, smrt je bezvýchodná. Sám jsem bezradný nad plačícím člověkem, nevím co mu říci.“

## CO JE VZKŘÍŠENÍ TĚLA

Biblický výraz vzkříšení těla neznamena vrácení života mrtvole, nýbrž to, že člověk jako nezaměnitelně táž osoba, se sobě náležejícími vztahy, je Bohem zachráněn. Ne tak, jak byl dosud (například ve zmrzačeném těle a s rozbitými vztahy), ale spíše zcelen, uzdraven, úplný. Vzkříšení těla neznamena, že tentýž člověk sám (tedy ne nějaká náhradní osoba) dosáhne zdraví a úplnosti se svými zdařilými nebo nepovedenými vztahy (tedy ne pouhá soukromá blaženost) se svými ještě nerealizovanými možnostmi (tedy tak, jak to zamýšlel Bůh a jaký on sám v hloubi duše toužil být) – zkrátka, že Bůh z našich zlomků vytvoří celek. Vzkříšení tedy nepřerušuje vztah jedince k ostatním lidem a ke hmotnému světu, člověk je spíše uzdraven a uvolněn proměňující mocí Ducha a Boží lásky. Řečeno s Karlem Rahnerem: Osoba se nestává „nekosmickou, nýbrž všekosmickou“, otevírá se ke všemu jsoucím. To míní také apoštol Pavel, když mluví o duchovním (tj. Božím Duchem prostoupeném) těle vzkříšených.

Ježíš Kristus, který ve svém pozemském životě i při umírání byl otevřen všem, ale který vlivem své tělesné omezenosti nemohl svou otevřenost konkrétně realizovat vůči všem chudým, nemocným a hříšníkům, je nyní svým tělesným zmrtvýchvstáním a novým životem v Bohu a s Bohem fakticky zbaven omezení a zcela konkrétně k nám přivracen, stal se jakoby nabídnutou Boží rukou, kterou může přijmout každý a každá. Když ji uchopí, stává se údem „Kristova těla“, jehož údý se mají stát co možná všichni.

Hans Kessler;

*Christ in der Gegenwart 15/2005,*

*Teologické texty 2/2005*

Pláču tam, kde mě nikdo nevidí. Ještě že máme prášky.“

Mluvme s druhými o pohřbu a smrti. Přiznejme, že také pracně hledáme a vícekrát za život přepočítáváme, zda je naše naděje na vzkříšení oprávněná.

Pokládáme naše drahé za tak zvládné, že se jich nechceme jen tak vzdát.

Naději na vzkříšení nemáme jen pro sebe. A je úctyhodná,

stojí přece na pádných důvodech. Křesťanské životní hodnoty jsme nezasloužené dostali, s vděčností je přijímáme, můžeme a chceme je předávat dalším generacím. Kdekoliv nám doporučuje všelijakou pitomost nebo podvodnou reklamu a nestydí se. Nikdo se nesměje odvážným vizím vědců třeba o možnostech v kosmu.

Vážíme si poznání, které nám umožňuje nahlédnout k Bohu. Nestydíme se o tom mluvit. Nikomu nic nevnucujeme, ale máme co nabídnout těm, kteří hledají. Narovnejme se; a případně pomozme druhým se uzdravit se z malého sebevědomí (v komunistických školách nás označovali za hloupé).

Kdo může tvrdit, že smrt je koncem všeho? O co své tvrzení opírá?

Není pravda, že se nikdo nevrátil, aby nám o tom řekl. Profesionálně popravený Ježíš z Nazareta vstal z mrtvých!

Nebojme se tvrzení (často románových), že Ježíš byl jen zdánlivě mrtvý, odešel někam do Indie a měl s Magdalénou děti. Jaké po to jsou důkazy?

## VŠECH SVATÝCH

Na slabém stonku poslední chrastavec  
fialový stín na mokré zemi  
sklání se, uvadá – oprýskanec  
na chvíli byl a zase není.

Na chvíli tu jsme – buňka i lebka  
a jako pára táhne se nad vsí paměť  
rodu  
v podobě očnic, sklonu písma. – Lehká  
vám budiž hlína – říká se do tmy hrobu.

Dnes hvězdy své trny položily nízko  
a Mléčná dráha krůpěje potu  
na čela umírajících

malátný úsměv na bezkrevném retu  
v topolech v ryšavé trávě kdosi vzdych  
tak blízko, tak blízko.

Miloš Doležal



Foto: Věra Stuchelová

Mnoho křesťanů před námi bylo vzdělaných. Ani my jsme ve škole neměli nejhorší známky (a prolhaným ideologiím jsme nevěřili). Ověřili jsme si, že Ježíš nebyl podvodník ani blázen. A tomu zkoumání jsme věnovali mnoho a mnoho hodin. Navíc nás víra ve vzkříšení zavazuje ke spravedlivému životu, to není nic levného.

Pohřeb pro nás nemusí být ustrnulým obřadem, který používáme z nedostatku něčeho jiného. Promýšlejte, nakolik je obřad srozumitelný pro lidi, kteří na naše bohoslužby nechodí. (V cizích zemích pozorují, čemu se mohou přiučit.)

A nebojme se vodit na pohřby děti. Někdo má strach, že by prý děti utrpěly šok. Snázejí otázku smrti snadněji než my dospělí.

V řadě rodin se dokonce dětem tají, že dědeček zemřel. Když se za půl roku dítě dozví pravdu, cítí se podvedeno svými rodiči. U citlivějších dětí je pak léčebně (terapeuticky) nutné udělat náhradní rozloučení na hřbitově. Jenže rodina už má velkou část smutku odžitou a dítě je teprve na začátku a je na svůj zármutek samo.

Hlavnímu římskému hřbitovu vévodí velká socha Vzkříšeného. /v

## PODEZŘELÝ ZE SVATOSTI

Rád chodím na hřbitovy. Zde ve Svobodě nad Úpou odpočívá odložené tělo kněze, kterého nikdo nemusel pracně hledat, který čekal sám pokorně na lidi ve zповědnicí, na faře i na ulici, který nikdy kvůli sobě nezapomněl bohoslužby. Někdy mne napadá, že snad umřel ve stavu křesťanské nevinnosti. Ať už je to jakkoli, nesouhlasím s napsáním na jeho náhrobku: „Zde očekává slavné vzkříšení P. Jaroslav Tyrner“. Ani já bych nechtěl očekávat Zmrtvýchvstání v hrobě. Br! Zůstali jsme naivně třet u Ezechiela vidění? Copak si nevzal Jarouška Pán Ježíš, když o sobě mohl tento kněz říci Pavlovo: „Už nežiju já, ale žije ve mně Kristus“? P. Jaroslav odešel s vlastnictvím Kristova tajemného Těla. Ať odpočívá v pokoji Kristovy náruče!

Jan Rybář

## UMĚNÍ PŘIZNAT VINU OSVOBOZUJE

zkrácený rozhovor

Anton Otte se narodil 15.8.1939 ve Vidnavě, 1957 odmaturoval, ale nebyl doporučen ke studiu na VŠ, posléze nemohl studovat bohosloveckou fakultu, 1960 vycestoval do SRN, 1960-66 vystudoval teologii, 1967 vysvěcen na kněze, poté působil jako kaplan, vyučoval na gymnáziu, věnoval se Junge Aktion, pracoval ve vězeňské duchovní službě, 1977 pověřen rolí duchovního rádce Ackermann-Gemeinde v Brambergu, 1989 členem komise pro vyhnání při německé biskupské konferenci, 1991 uvolněn pro pastorační úkoly v ČR a pro vedení kanceláře Ackermann-Gemeinde v Praze, 1992 jmenován duchovním rádcem Ackerman-Gemeinde v SRN, 1996 obdržel řád T.G.Masaryka, 2001 se stal kanovníkem vyšehradské kapituly v Praze, 2001 jmenován papežským kaplanem, 2002 obdržel německé vyznamenání Kříž 1. třídy za zásluhy.

**Letos v srpnu proběhlo setkání sudetských Němců organizované Ackermann-Gemeinde v Plzni. Jaké jste zaznamenali reakce?**

### APOŠTOL PAVEL O VZKŘÍŠENÍ

Bratři, odevzdal jsem vám, co jsem sám přijal, Kristus zemřel podle Pisem a byl pohřben; byl vzkříšen třetího dne podle Pisem, ukázal se Petrovi, potom Dvanácti. Poté se ukázal více než pěti stům bratřím najednou; většina z nich je dosud na živu, někteří však již zesnuli. Pak se ukázal Jakobovi. Naposledy se ukázal i mně.

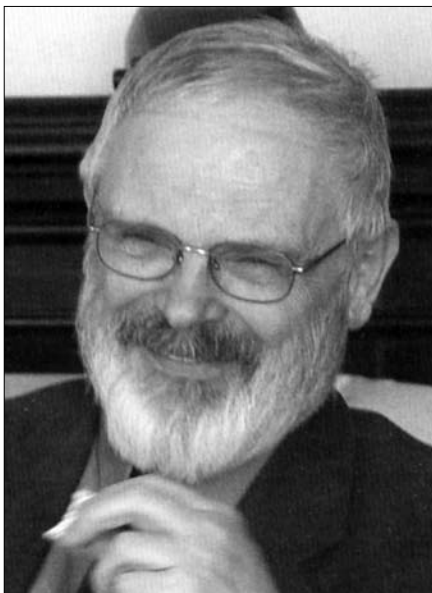
Když se tedy zvěstuje o Kristu, že byl vzkříšen, jak mohou někteří mezi vámi říkat, že není zmrtvýchvstání?

Není-li zmrtvýchvstání, pak nebyl vzkříšen ani Kristus. Pak je naše zvěst klamná, a klamná je i vaše víra, a my jsme odhaleni jako lživí svědkové o Bohu.

Někdo snad řekne: „Jak vstanou mrtví? V jakém těle přijdou?“ Jaká pošetilost! To, co zaséváš, nebude oživeno, jestliže neumře. A co zaséváš, není tělo, které vzejde, nýbrž holé zrno, ať už pšenice nebo nějaké jiné rostliny. Není jedno tělo jako druhé, nýbrž jiné tělo mají lidé, jiné zvířata, jiné ptáci, jiné ryby.

A jsou tělesa nebeská a tělesa pozemská, ale jiná je sláva nebeských a jiná pozemských. Jiná je záře slunce a jiná měsíce, a ještě jiná je záře hvězd, neboť hvězda od hvězdy se liší září. Tak je to i se zmrtvýchvstáním. Co je zaseto jako pomíjitelné, vstává jako nepomíjitelné. Co je zaseto v poníženosti, vstává v slávě. Co je zaseto v slabosti, vstává v moci. Zasévá se tělo přirozené, vstává tělo duchovní. Je-li tělo přirozené, je i tělo duchovní.

Jak je psáno: „První člověk Adam se stal duší živou“ - poslední Adam je však Duchem oživujícím. (Srov. 1 Kor 15,1-45)



Myslím, že to dobře vystihl komentář Lidových novin. Psali, že sudetoněmecká organizace v Čechách pořádá jedno ze svých nejvýznamnějších setkání, které se koná jednou za dva za tři roky. Nezvedla se žádná vlna protestů. Ten komentář pokračoval: Teď jsme tam, kde jsme chtěli být... Jako by lidé pochopili, že setkání příznivců Ackermann-Gemeinde, i když se koná právě v západních Čechách, se nemusejí bát. Ani v Haló novinách, pokud vím, se neobjevila kritika.

To je dobré znamení. I když připouštím, že kdyby setkání organizoval jiný krajanský spolek, mohla být reakce jiná...

#### A jaké byly reakce účastníků?

Šlo bezesporu o jedno z nejlepších setkání. Vrátil jsem se do Čech v jednadevadesátém roce a samozřejmě jsem měl na srdci porozumění a spolupráci.

Byl jsem pověřen vedením kanceláře Ackermann-Gemeinde, a tak jsem měl česko-německé vztahy tak trochu v popisu práce... (smích), požádali jsme setkání na nejrůznějších úrovních, výměny mládeže, podporovali jsme mnohé další křesťanské aktivity.

#### Byl jsi v kontaktu s jinými sudetoněmeckými organizacemi?

Ani tak moc ne. Pravidelné kontakty máme se Spolkem Adalberta Stiftera a Seliger-Gemeinde a několika podobnými nadacemi. Nevyhýbal jsem se ani jiným skupinám, ani Landsmanšaftu, ale nemám zájem jít do zbytečných konfliktů. Například Landsmanšaft, jak ho vnímám já, chce být politickým zastoupením sudetských Němců. Jak se říká, chce hájit zájmy, vznášet a prosazovat požadavky. To je něco jiného. My máme také své zájmy: na prvním místě je pro nás smíření, uzdravení zatížené minulosti.

#### Jak se díváš na jejich požadavky?

Nemyslím, že by byly nemorální. Když ti někdo něco vezme, je nemorální vznést požadavek, že bys to chtěl nějakým způsobem získat zpět? Osobně ale po tak dlouhé době vnímám takové požadavky jako nereálné a vím, že budí strach. To je v rozporu s tím, co je pro nás nejdůležitější.

V prohlášení z roku 1993 říkáte: „Vyhnání osob, které dnes užívají příslušných statků, nepřichází v žádném případě v úvahu. Za těchto okolností je dobrovolná osobní oběť jako příspěvek ke smířlivému novému začátku nasnadě.“ Bylo těžké vyjednat toto znění?

O tomto odstavci jsme hodně diskutovali, zformulovat jej stálo mnoho úsilí. Například jedna skupina se těžce odhodlávala k souhlasu, protože se necítila oprávněná jednoduše předkú budovaly. Nakonec jsme našli formulku, která popisuje náš společný postoj.

#### Podle mnohých se to, co děláš a co zastáváš, odrazilo později ve znění parlamentem přijaté Česko-německé deklarace.

Její text vznikl poměrně dlouho, u těch přímých jednání jsem nebyl, ale samozřejmě jsem také konzultoval, vysvětloval naše postoje a podobně. Myslím, že svou úlohu sehrály i naše konference v Jihlavě, tam jsme se několik let věnovali mnohým konfliktním tématům. Na rozdíl od setkání v Mariánských Lázních, kde jsme se scházeli jako křesťané, došlo na těchto setkáních s historicko-spoločenskou tematikou k tvrdým konfrontacím a ostrým sporům.

Zval jsem tam lidi z různých prostředí, ale vybíral jsem takové, kteří mají zájem se domluvit. Nezval jsem „bojovníky za české pohraničí“. Cílem mělo být porozumění, vyjasnění stanovisek a konfliktů. Ale pokud vím, rozcházelí jsme se jako přátelé – většina účastníků se na konci sama hlásila na další konferenci... A když jsme na ně omylem zapomněli, sami se ozývali. (smích)

#### S jakým porozuměním se setkaly postoje, které snad ani nemohou být lidem, jimž není blízký křesťanský přístup k lítosti, odpuštění a smíření, vůbec srozumitelné?

To se musíš zeptat jich! Pravda je, že to byli křesťané, kteří se jako první vydali na cestu smíření. Přemysl Pitter, Česká biskupská konference, kardinál František Tomášek, Německá biskupská konference, Synodální rada Českobratrské církve evangelické aj.

Ale žijeme v pluralitní společnosti, velké procento účastníků našich jihlavských symposií nebyli věřící lidé a jejich motivace byly asi různé. Přesto jsme našli společnou řeč. Šlo nám o totéž – o smíření. Možná máme my křesťané smíření jako zadání, je pro nás něčím, bez čeho se neobejdeme, ale copak se v běžném životě v mezilidských vztazích obejdeme bez odpuštění a snahy o porozumění? Copak jiným lidem nejde o mír? To je univerzální hodnota.

#### Vraťme se ještě k textu deklarace, je podle tebe dobře zformulovaný?

V minulých týdnech vyšlo podobné Polsko-německé prohlášení k výročí zahájení války. Hovoří se v něm také o uznání viny a podobně jako v Česko-německé deklaraci se kritizuje, že německé přiznání viny je konkrétnější a druhá strana formuluje všeobecně. Ale myslím, že těm, jimž záleží na usmíření,

nejde o každý detail, ale o postoj. Znáš to ze zповědnice, možná, že to také znáš. Když máš hříchy, o nichž nerad mluvíš, zaobalíš je a moudrý zповědník se nebude ptát na všechny detaily, ví, co to skutečně bylo za lumpárnu.

A podobně někteří vnímají deklaraci jako nevyváženou, ale osobně si myslím, že je tam řečeno všechno. Jak konkrétní je znění, je jiná otázka. Kdyby se česká i německá společnost postavily za tuto formulaci, bylo by to výborné. Bohužel jde o pozapomenutý text. Přitom se toto téma čas od času zase znovu vrací.

Podívej se, co se tam přesně říká: „Česká strana lituje, že poválečným vyháněním, jakož i nuceným vysídlením sudetských Němců z tehdejšího Československa, vyvlastňováním a odnímáním občanství bylo způsobeno mnoho utrpení a křivd nevinným lidem, a to i s ohledem na kolektivní charakter přisuzování viny. Zejména lituje excesů, které byly v rozporu s elementárními humanitárními zásadami i s tehdy platnými právními normami, a nadto lituje, že bylo na základě zákona č. 115 z 8. května 1946 umožněno nepohlížet na tyto excesy jako na bezprávné a že následkem toho nebyly tyto činy potrestány.“ Pod tyto věty se podepsal parlament. Nevím důvod ještě znovu rozpívat Benešovy dekrety. Jestli se od nich Češi chtějí nebo nechtějí distancovat, je to vaše téma. Pro mě osobně to nevidím jako podstatné. Říkám osobně, ale vím, že nejsem sám.

**Pokud jsem ti dobře rozuměl, česko-německé smíření vnímáš jako záležitost, která není pro většinu lidí aktuální a přesto se občas toto téma před volbami a podobně vynoří...**

Smíření přece nemusí být nějaké zaklínadlo, něco, o čem se neustále hovoří. Nicméně je pozoruhodné, že – jak říkáš – čas od času se rozhoří debata, jako by žádná deklarace nebyla. Text tu máme přes deset let, ale do nitra lidem asi dosud nepronikl... Není v nás vetkán, předsudky jsou často silnější. Z tohoto pohledu není špatné občas toto téma připomenout.

**Mluvíme-li o smíření, už z jazykového hlediska je zřejmé, že není možné bez společného zamíření k něčemu společnému. K čemu bychom měli zamířit v česko-německém sousedství?**

To je důležitý postřeh. Společná práce sblízuje, usnadňuje život vedle sebe, ale teprve společný cíl sjednocuje, dává vztahům energii, dynamiku. V manželství to mohou být děti, ve společnosti je to úsilí o spravedlivý mír. Už nikdy válku, říkalo se v pětačtyřicátém. A platí to dodnes. Potřebujeme v Evropě sousedství, které dokáže řešit spory, aniž by se vytratila vzájemná důvěra.

**Je problematika česko-německého usmíření v tomto kontextu vůbec ještě aktuální? Mohou se podle tebe zapomenuté křivdy opět probudit? Má svůj smysl hledat odpuštění, i když jsou přímí aktéři již mrtví?**

Bylo by nebezpečné, kdybychom toto téma úplně vylučovali. Nevidím sice nebezpečí vyvření nějakého konfliktu v důsledku nedořešených křivd z poválečných excesů. Když se však podíváme do historie, například na jihoslovanský konflikt na Balkánu, kde se v jádru řešilo Kosovo Pole, nebo na nedůvěru mezi katolickou církví a Řeky, kde se dodnes odráží zpusťování Cařihradu křížáky...

**Jako kněz jsi pracoval mezi mládeží, jako kaplan ve farnosti, působil jsi ve vězeňské duchovní správě i jako středoškolský profesor, co tě osobně přivedlo do Ackermann-Gemeinde?**

Klíčovou roli sehrála jedna okolnost. Když jsme v šedesátém roce odcházeli do Německa, bylo nás sedm dětí a maminka, obávala



Foto: Michal Kvarda

jsem se dvou věcí: nezaměstnaností a vztahů s vysídlenými a odsunutými Němci. My jsme počítali s tím, že v Německu došlo k určité radikalizaci a že s naším přátelským postojem k Čechům nenajdeme společnou řeč a budeme izolováni.

My jsme po válce zažili slovní útoky, nesměli jsme na veřejnosti mluvit německy, a už vůbec ne zpívat německé písně a podobně. Volali na mě, na šestiletého kluka, ty německá svině! Ale nepřátelství mezi Čechy a Němci časem ustalo.

Postupem času jsme si jako děti hráli společně, ve škole jsem poznával český jazyk a kulturu. Pan učitel mě vyvolával, abych upřesnil nějakou místní zajímavost v okolí Vidnavy nebo vysvětlil rozdíly v překladu. Uvědomoval jsem si přitom bohatost české slovesnosti a přesnost němčiny pro uchopení filosofických myšlenek... takových prvků bylo víc a rodil se vzájemný respekt. Dokonce po mně chtěli, abych zazpíval německé písničky.

Obávali jsme se, že s těmito zkušenostmi

u našich soukmenovců narazíme. Ještě než jsem odešel, jsem také pateru Muzikářovi slíbil, že se vrátím. Neodcházeli jsme, abychom byli pryč „od Čechů“, měli jsme čím dál větší potíže s režimem jako takovým a jako Němci jsme využili možnosti požádat o povolení k vystěhování.

V těchto souvislostech mne potěšilo, když jsme se v Německu setkali s lidmi z Ackermann-Gemeinde. Narazili jsme na lidi blízké naší zkušenosti, kteří rádi zavzpomínali na starý domov, zazpívali si české písničky. V jejich projevu byl stín smutku a bolesti, ale ne stopy nenávisti. Mezi nimi jsem se brzo cítil doma.

Stal jsem se členem, a když jsem měl čas, účastnil jsem se jejich akcí. Během uvolnění v osmašedesátém zvala Ackermann-Gemeinde k návštěvě mládež z Čech, tehdy jsme měli všichni plné ruce práce... A spolupráce se postupně dál prohlubovala...

**Sám pocházíš ze Sudet, pamatuješ se na odsun? Mluvil se o něm u vás doma?**

Je to hodně let a vzpomínky vybledly. To bych musel hodně vzpomínat... Vlastně mám v paměti okamžiky, kdy jsme ještě za války při náletech utíkali do lesů. Večer jsme seděli se sousedy pod korunami stromů a modlili se růženec. Možná je to monotónní, zdoluhavá modlitba, ale když jsme měli strach, pomáhala nám, i jako děti jsme za ni byly rádi.

Pak si mlhavě vzpomínám, jak přišli Rusové... a pak Češi. Nálada mezi našimi sousedy byla napjatá. Dvě rodiny si vzaly život... také si vybavuji, jak jednou, když jsme byli na mši v kostele, se při proměňování ozval zvenku srdceryvný křik a když jsme odcházeli, ukázalo se, že venku někoho do krve zmlátili.

**Byl otec zapojen nějak do války?**

Otec nebyl voják. Avšak jako člen dechovky, která byla zařazena do SA, se stal jejím členem. Byl také členem NSDAP. Maminka tvrdila, že do této strany vstoupil kvůli nám, dětem. Bylo nás tehdy šest. Osudným se mu stal podzim 1938. Vidnava byla oblast Československé republiky, kterou Freikorps obsadil již 21. září, to je před mnichovským diktátem. Při obsazení byli zastřeleni dva muži české finanční stráže. Po odchodu české policie a finanční stráže starosta Vidnavy zorganizoval pro udržení pořádku ozbrojenou hlídku, do které byl zařazen i můj otec. Tato hlídka spolu s Freikorpem způsobila zastřelení německého občana. To vše volalo samozřejmě po spravedlivém soudu. Pravé viníky se po válce nepodařilo vypátrat. Otec byl zatčen pro účast na těchto událostech, za členství v SA a NSDAP a nakonec odsouzen k trestu smrti. Neříkám, že byl nevinný, ale bez ohledu na to, že jsem jeho syn, mi vadí míra trestu. Byla to revoluční doba a rozsudek se opíral o předpisy retribučního zákona, které to umožňovaly.

**Vyrovnat se, smířit se s rodinnými osudy muselo být pro vás osiřelé těžké...**

No ano, ale bylo to překonané, ještě než jsme odešli do Německa.

**Anton Otte v úvodu bohoslužby při zahájení 31. celoněmeckého setkání členů a příznivců Ackermann-Gemeinde v Plzni (1.8.2009) pronesl: „Ackermann-Gemeinde, společenství odsunutých Němců z této země, se opovážila své 31. celoněmecké setkání uspořádat v Plzni. Toto naše rozhodnutí může vyvolat hořkost a bolest nad dotekem starých ran, proto se mi zdá vhodné oslovit vás dřív, než se obrátíme k Bohu o jeho požehnání. Chci vám zopakovat slova, která již zazněla při dřívějších příležitostech. My, zde shromáždění Němci, kteří pocházejí z této země, jsme si vědomi: že bezpráví nezačalo teprve v roce 1945, kdy tak krutě zasáhlo nás samotné; že v předcházejících letech musel český lid vytrpět nemálo opovržení, ponižování, bezpráví, vykořisťování, útlatku a zločinu z německé zvěle. Chceme vyjádřit lítost a stud za nevšímavost a nedostatečný odpor části našich krajanů, a v mnoha případech souhlas a dokonce spoluúčast. A tak vyznáváme vinu na vašem národě a prosíme zástupně o odpuštění a milosrdného Boha o uzdravení....“**

Asi nejvíc trpěla maminka. Každý jsme se s tím museli nějak vyrovnat. Maminka to projevila tím, že nemluvila česky. I když pochopitelně řeč uměla. Ve škole se dobře učila a věděli jsme, že česky rozumí. Ale nakupovat chodila jen tam, kde mohla mluvit německy.

#### **Jaký způsob překonání sis našel ty?**

To nevím, je to dost osobní a takhle narychlo asi nedokážu odpovědět. Vyrovnání přišlo s časem. Člověk žije, má nové zážitky... Nepamatuji se, že bychom třeba někdy spojovali osud otce s češtvím, to nás ochránilo před mnoha pokušeními. Oporou mi byli kněží (i čeští) a řeholní sestry. Velmi brzy po válce jsme zažili vstřícnost a přátelství i některých českých rodin a naopak po těch událostech s otcem se nás stranili Němci...

No a v otčenáši jsme se několikrát denně modlili „odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům“.

#### **Jsi dnes doma v Německu, nebo v Česku, kde jsi zažádal o občanství? Kam se rád vracíš, aby sis odpočinul?**

O české občanství jsem se jen pokusil, ale nakonec mi to bylo moc složité a přišlo mi to v Evropě zbytečné. Doma jsem nejvíc asi ve Frankenském Švýcarsku severně od Norimberka, kde jsem působil jako kaplan a kněz. Kdybych si mohl vybrat, kde bych chtěl být pohřben, bylo by to tam, v Heiligenstadtu, kde mám trvalé bydliště.

Mým druhým domovem je Vidnava a třetím Praha (smích), a platí-li, že domov je tam, kde se člověk cítí dobře, tak bych musel jmenovat ještě také moje auto.

*Universum 3/2009,*

*s Antonem Ottem hovořil Josef Beránek*

**V pátek 17. listopadu 1989** se odvážila vyrazit do města až po osmé. Tím spíš, že pod srdcem nosila nový život. Od demonstrace 28.října, kdy strávila noc v cele předběžného zadržení, ji totiž při slově Bezpečnost běhal mráz po zádech. Když došla na Národní, policejní kordon se už rozestoupil.

*Na zemi ležely kusy oblečení, boty a čerstvá krev. Přidala se k lidem, kteří věci sbírali a dávali na hromady. Ze slitého vosku vyhledávali svíčky, které pak dávali na okraj chodníku a zapalovali. Pak kordon příslušníků pokročil, svíčky rozdupal a skupinu zahnal o něco dál.*

Osmadvacetiletá doktorka filosofie nevěřila vlastním očím. V obraze toho, jak rozkopávají svíčky, bylo něco hodně symbolického a výmluvného. Vypadalo to hrozně. Stála zaraženě na místě a dívala se, načež za chvíli se objevil autobus. Přijeli těsně k ní, vyskočil jeden uniformovaný muž a s řidičem, příslušníkem StB, začali svíčky opět likvidovat. Skupina couvla do podloubí.

„A já, když jsem viděla, že je zašlapávají podruhé, jsem přistoupila blíž a zeptala

se: I tohle vám vadí?“ Policista se otočil ke dveřím autobusu a zavolal: „Podejte mi pen-drek!“

Ztuhla na místě. Nečekala nic příjemného, ale ani nic z toho, co následovalo. Zdřevěněle zůstala stát, jako by se zastavil čas.

První ránu vedl přímo na tvář. Pak ženu chytil za vlasy a začal ji hlavou třískat o nejbližší sloup. Když jí po čtvrté ráně poklesly nohy, spadla na zem na obličej. Následovaly kopance, které naštěstí nemířily na ledviny. Až v sanitce se později dozvěděla, že příslušník se poté vrátil zpátky do autobusu.

Kateřina Vávrová byla jednou ze 134 žen zraněných na Národní třídě. Se zhmožděním mozku a četnými podlitinami strávila následující dny na lůžku. Její syn přišel na svět v pořádku; dala mu jméno Jan.

Její otec padesát let předtím organizoval za studenty pohřeb Jana Opletala. Gestapáci tehdy na studentky neútočili.

Ani v nejděsivějším snu ho nenapadlo, že za půlstoletí potě bude brutalitě československé Bezpečnosti vystavena jeho dcera.

*Zdeněk Hübner*

## **DVACÁTÉ VÝROČÍ**

Před dvaceti lety se zhroutil komunistický režim. Kdo si cení svobody, má důvod ke slavení. Pokud má někdo pocit, že dříve bylo lépe, může se vysvětlovat třeba do Ruska.

Vážím si svobody, jsem spokojen, že mě už nikdo neodposlouchává, nešpehuje, netlačí do nějaké organizace nebo politické strany, mohu chodit, kam chci a nemusím chodit, kam nechci.

Samozřejmě, že je mnoho špatných věcí, proti kterým máme povinnost vystupovat. Sami ale zůstáváme dlužni spravedlivému soužití. Jsou věci, které za nás nikdo neudělá. Kdo si váží sebe, většinou si váží i druhých, chrání i veřejný majetek a hodnoty druhého. Kdo něco umí, je schopen ocenit práci jiných.

Byl jsem překvapen, že pan prezident Klaus v nedávném rozhovoru s kardinálem Schönbornem řekl, že Evropa nemá společnou ideu. Přece už tisíc let evropská civilizace hlásá: „Člověk je obrazem Božím“. Známe přinejmenším „Babičku“ Boženy Němcové, tam je popsáno, čím a jak se naše kultura projevuje - jak se jedná s lidmi, se zvířaty, s chlebem, potokem, lesem, s bláznivou Viktorou. Už před tisíci lety se naši předkové rozhodli přijmout zásadu: „Cokoliv jsi udělal dobrého nebo špatného, jako bys prokázal Bohu“. To každému člověku propůjčuje nejvyšší hodnotu a oceňuje šlechtetné jednání těch, kteří nám prokazují dobro.

Pokud někdo tyto zásady nedodržel, bylo všem jasné, že páchal zlo. Odmala jsme se učili rozpoznávat co je dobré a co je zlé, co je spravedlivé a co nespravedlivé. Evropská kultura vede k úctě vůči dětem, rodičům, učitelům, podřízenému i nadřízenému, k sousedovi, neznámému občanovi, slabším, nemocnému, postiženému i vězni. Vychovává ke

svědomitosti. Policie a zákony nejsou vševládoucí. Svědomí nás upozorňuje na správné nebo nesprávné jednání i tehdy, když nás nikdo nevidí. Svědomí nám pomáhá k sebevýchově a charakteru.

Víme, co přináší odpovědnost za svěřeného dědictví a obětavost celku. Některé ovoce křesťanské kultury přijala dávno celá naše společnost: všeobecné školství, nemocenskou a sociální péči pro všechny, solidaritu s potřebnými. Deklarace lidských práv vyšla ze západní kultury. A i když se dosud nepodařilo oficiálně přijmout všeobecnou deklaraci lidských povinností, každý z nás podle ní můžeme jednat. Přející a životadárný přístup: „Jak si přeješ, aby druzí jednali s tebou, tak ty jednej s nimi“, známe už dva tisíce let.

Také ale máme tragickou zkušenost s totalitními ideologiemi, které tyto základy evropské civilizace popřeli. Bez nich se humanismus a demokracie už několikrát zhroutily. Naštěstí se pokaždé našli obětaví lidé, kteří největší hodnoty hájili vlastními životy. Díky nim jsme nezapomněli na důležitost svobody, která nám umožňuje naši nedokonalou civilizaci rozvíjet dál.

Evropané dosud základy své kultury znali. Chceme-li, aby se naše děti měly lépe než my, nestačí pouze úroveň naší civilizace udržet; je třeba, abychom se k sobě chovali lépe než naši předkové. Jestli jednotlivé evropské země své ideje společně udrží, může být Evropa světovou mocností ducha. Pokud by se to nepodařilo, vyměříme nejen pro nedostatečný počet potomků, ale i vnitřní prázdnotou a sobectvím.

Před dvaceti lety jsme se styděli, že jsme pro svobodu za minulého režimu nedělali víc. Pak jsme ji znovu dostali. Chceme ji udržet a chránit, jsme za ni odpovědní.

*Václav Vacek*



## AKTUALITY

**Svátek 17. listopadu** oslavíme ekumenickou bohoslužbou v 17 h. v kostele sv. Václava.

**Biblické hodiny** jsou každý čtvrtek v 18 h. v kostele sv. Václava.

**Příprava dětí**, které přijmou na jaře pozvání ke Stolu Páně, je každou středu na Kunčicích při bohoslužbě pro děti 17.30 hod. Několikrát se sejdeme také s rodiči těchto dětí.

Česká křesťanská akademie pořádá v sobotu 28.11. v evangelickém kostele v 17 h. přednášku paní Štěpánky Čížkové „Vhled do duchovního života pravoslavi“.

Na druhý den – v neděli – v 10 h. bude v evangelickém kostele vernisáž výstavy ikon.

V pátek 4.12. v 19 h. v evangelickém kostele přednášku **Borise Gola Osudy českých námořníků a jejich lodí za I. světové války.**

**Pomazání nemocných** budeme společně slavit v kostelích:

na Kunčicích 18.11. v 17.30 h.  
v Letohradě 19.11. v 7.30 h.  
na Orlicích 20.11. v 7.30 h.  
v Lukavici 21.11. v 18.00 h.  
na Šedivci 24.11. v 18.00 h.  
v Domě s pečovatelskou službou 26.11. v 9.00 h.  
v Mistrovicích 28.11. v 18.00 h.

**Adventní duchovní obnova** bude v sobotu 12.12. v Orlovně od 9.30 do 12 h.

13.12. na 3.neděli adventní v 15 h. v kostele sv. Václava bude na **adventním koncertu** zpívat sbor Familia Cantorum „Staročeské roráty“. Na koncert naváže **adventní bohoslužba pokání.**

Zveme vás srdečně na **cvičení rodičů s dětmi**, které se koná každé úterý v orlovně na Orlicích od 16. h. Začínáme rozvíčkou, pak cvičíme na náradích a zakončujeme hrami pro děti.

Dále zveme všechny **mladé muzikanty**, kteří se chtějí účastnit hudebního doprovodu při dětských bohoslužbách v kostele na Kunčicích. Hrajeme zde už čtyři roky a rádi přivítáme nové děti i nové nástroje. Zájemci se mohou hlásit před bohoslužbou, která začíná v 17.30 h., u Moniky Vychytilové. Těšíme se na vás!  
*M. Vychytilová*

## PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme všem, kdo přispěli na celodiecézni sbírky. Díky Vám jsme mohli poslat:  
18. října pro misie 17.361 Kč  
8. listopadu pro Charitu 18.060 Kč

## Život Boží křtem přijali



- 10.10. Jitka Krejsová
- 11.10. Bára Vacková  
Lucie Urbanová  
Jan Antonín Vychytil  
Juliána Andrášová  
Matouš Faltejsk  
Martin Stejskal
- 8.11. Karolína Klapáčová

## Lásku, úctu a věrnost si slíbili



- 3.10. Petr Šťoviček  
a Lucie Junková
- 10.10. Milan Kubelka  
a Božena Novotná

## Ke vzkříšení jsme provodili



- 29.11. Jana Fogla 94 let

## GRATULACE

**Ke zlaté svatbě blahopřejeme manželům Josefovi a Ludmile Balášovým z Mistrovic.**

Balášovi, děkujeme Vám za Vaše soužití v manželství i za Vaši službu pro obec a farost.

## ZÁPIS Z FARNÍ RADY 14. října

**Svatováclavská slavnost** se vydařila. Stala se pěknou tradicí. Snažíme se o příjemné setkání těch, kteří chtějí společně slavit den státního svátku. Z výtěžku slavnosti jsme mohli věnovat 10.000 Kč na opravu letohradských varhan.

**Kostel Orlice** – v nejbližších dnech bude opravena věžička na lodi kostela.

Výskyt červotoče ve varhanách zkontroluje pan Červinka.

**Kopeček** – začala oprava střešky ambitů na západní straně a jedné věžičky.

**Příprava dětí** na první přijetí eucharistie – od začátku adventu začne systematická příprava při bohoslužbách na Kunčicích. Počítáme s několikaletým setkáním s rodiči.

**Přednášky** - 28.11. v evangelickém kostele bude přednáška Š.Čížkové pod názvem Vhled do duchovního života pravoslavi.

**Adventní koncert** - 13.12. v kostele sv. Václava bude sbor Familia Cantorum zpívat „Staročeské roráty“. Po koncertě bude **adventní bohoslužba pokání.**

**Farní rada** se příště sejde 11.11. v 19 h.

*zapsala Jana Skalická*

**Děkujeme** Vám všem, kteří přispěli ke slavení Svatováclavské slavnosti.

**Děkujeme Technickým službám a panu Pavlu Taclovi** za sponzorské odklizení pís-kovců, které zbyly na hřbitově po opravě orlického kostela.

## SBÍRKOVÉ KONTO NA POMOC OBĚ- TEM ZEMĚTŘESENÍ NA SUMATŘE

**Pracovníci Charity ČR na Sumatře pomáhají obětem ničivého zemětřesení, které tuto oblast postihlo 30. září 2009.**



V regionu nyní zuří prudké tropické deště. Německá Charita v součinnosti s Charitou ČR dopravila do oblasti 700 stanových přístřešků, které jsou nyní spolu s dekami rozdělovány lidem ve venkovských oblastech. Přípravuje se distribuce hygienických potřeb a nástrojů pro odklizení trosk. Charita ČR uvolnila ze svých krizových fondů prvotní částku ve výši 5.000 Euro. (Informace podle tiskového oddělení CHČR Praha z 12.10.)

Na pomoc obětem zemětřesení na Sumatře otevřela 8. října Arcidiecézní charita Olomouc sbírkové konto u Komerční banky Olomouc, kam mohou případní dárci přispívat:

**číslo účtu: 435741530247/0100**

**Finanční dary je také možno složit přímo na místní pobočce Oblastní charity Ústí nad Orlicí v Letohradě, Na Kopečku 356, tel. 465 621 281.**

Děkujeme vám. Jménem Charity

*Iva Marková*

## ZAŽEŇTE ZIMU U ČAJE A POŘADŮ V ČAJOVNĚ POD STŘECHOU



Otevřeno od pátku 13. listopadu od 18 hodin

13.11. v 19 h. **přednáška o čínském čajovém obřadu s ochutnávkami.**

Dále bude otevřeno každý pátek 18 - 22 h.

Centrum pod střechou,  
Taušlova 714, Letohrad  
Tel: 731 402 336  
Mail: podstreichou@seznam.cz

**Děkujeme všem**, kdo nám přispěli do říjnové humanitární sbírky oděvů. Nosili jste nám opravdu pěkné a použitelné šatstvo, které teď poslouží zadatelům o azyl v Pobytovém středisku v Kostelci nad Orlicí a Diakonii v Broumově. Děkujeme také za vaše finanční příspěvky na dopravu.

*Za OCH: Mária Chrenková*



Foto: Zdeněk Habr

## Možná to už znáte...

Zdravím všechny stejně postižené a závidím těm, kterým následující řádky nic neříkají. Nedávno mi byla diagnostikována následující choroba: VPDSP - Věkem Podmíněný Deficit Soustředění Pozornosti.

Projevuje se například takto: Rozhodnu se zalít zahradu. Když jdu k hadici na zdi garáže, všimnu si, že i auto potřebuje opláchnout. Jdu si pro klíč od auta, abych ho vyvezla na prostor před garáží. Ovšem přitom uvidím na stolku v přední neotevřenou poštu. Asi bude rozumné se podívat, jestli tam nejsou nějaké složenky k zaplacení. Položím klíče od auta na stůlek a začnu probírat poštu. Přitom vidím řadu reklamních letáků a jdu je hodit

do odpadkového koše v kuchyni. Vidím, že je plný, takže letáky položím na kredenc a půjdu vyhodit odpadky z koše do kontejneru na ulici. Přitom si uvědomím, že vedle kontejnerů je schránka na dopisy, takže by bylo dobré hned dát do schránky i ten dopis, co jsem večer psala. Jdu si tedy pro něj do pokoje. Na stole u dopisu leží hrnek s kávou, kterou jsem před chvílí pila. Vezmu ho do ruky a cítím, že káva už vychladla.

Nevadí, uvařím si nový hrnek kávy. Vezmu hrnek a jdu do kuchyně. Cestou vidím, že kytky ve váze začíná uvadat. Tak položím hrnek na parapet a chci vzít vázu a napustit do ní čerstvou vodu. Přitom uvidím na parapetu své brýle, které jsem hledala ráno.

Musím si je dát na svůj pracovní stůl, abych o nich věděla. Ale nejdříve přeče jen doleju vodu do vázy. Položím brýle, vezmu vázu do ruky a vidím, že za vázou leží dálkové ovládání od televize. Proboha, zase ho budeme večer hledat. Musím ovladač položit k televizi v obýváku. No ale to počká, napřed přeče jen je nutno dolít vodu do vázy. Jdu do kuchyně a napouštím vodu. Přitom mi vyšplouchne na kuchyňskou linku. A trochu i na podlahu. Jdu do koupelny pro hadr, abych to utřela. Pak se vracím do předsíně a přemítám, co jsem chtěla dělat.

K večeru - zahrada není zalitá, auto není umyté (ale nemůžu k němu najít klíče), na okně je hrnek se studenou kávou, kytky ve váze jsou už úplně zvadlé, dopis není vhozený do schránky (ale taky ho nemůžu najít), ztratily se mi brýle a televizi musíme ovládat ručně, ovladač je bůhví kde.

Divím se, že nic není hotovo, když jsem se celý den nezastavila a jsem docela utahaná. No nic, jdu zkontrolovat došlé maily. Udělejte mi laskavost. Přepošlete to všem známým, protože si nemohu vzpomenout, komu jsem to napsala a komu ne.

Jo a nesmějte se, jestli tyhle stavy neznáte! Váš den se blíží!!

JV



## MILUJTE SVÉ NEPŘÁTELE

Běžný člověk by jistě projevila názor, že si nepřátele mít nepřeje, k ničemu je nepotřebuje a pokud je náhodou má, jedná se o trapné nedopatření či jejich zavidlost a hloupost, ale rozhodně ne o záměrný proces jejich získávání. Při bližším pohledu však věc vypadá jinak. Nepřátelé jsou v našem životě stejně důležití jako přátelé, stejně jako oni k nám patří a evangelijní nárok své nepřátele milovat znamená v podstatě takové rozšířené sebepochopení, které nás učí mít rád a akceptovat i méně potěšitelné stránky sebe sama. Naši nepřátelé jsou z hlediska sebepoznání minimálně stejně cenní jako naši přátelé, pouze nám výhled na ně zakrývá zášť a to činí jejich správné zhodnocení obtížným. Svě nepřátele si také sami aktivně hledáme, tak jako oni si také hledají nás a vzájemně na sebe vysouváme panožky svého podvědomí, aniž by naše vědomé složky měly o této aktivitě vůbec potuchu. Rovněž se zcela mívá pravdou představa, že nepřátelství vzniká pouze ze vztahu konkurence.

Vzpomněl jsem si, jak jsem jednou odlepil z kmene olivy larvu a držel jsem ji na dlani. Pod průhlednou kuklou jsem mohl rozeznat pohybující se živou věc. Mystický proces končil a budoucí motýl, zatím ještě uvězněný, očekával s lehkým třesením tu posvátnou hodinu, kdy vyletí na slunce. Nespěchal. Měl důvěru ve světlo, ve vlahý vzduch, ve věčný zákon. Čekal.

Ale já jsem spěchal. Chtěl jsem vidět o hodinu dřív, jak se přede mnou odehraje zázrak, jak tělo vstane z hrobky a stane se duší. Sklonil jsem se a začal jsem ji zahřívát svým horkým dechem. Za chvíli se objevila na zádech larvy trhlina, jež se postupně otvírala shora dolů, a objevil se motýl, celý zelený a nehotový. Byl ještě pevně stočený, se složenými křídly a s nožkami přilepenými na těle.

V praxi jsme vždy překvapeni a zaskočeni výlevy nevědy ze strany těch, jimž jsme ani potenciálně sebemeně neškodili, stejně jako projevy přátelství a podpory od těch, jimž jsme sebemeně neprospěli. Lásky a nenávisti se obecně vzato berou jinou cestou než racionálně. Pokud nám nikdo neklade odpor, zvolna ztrácíme oporu a povědomí o sobě samém, teprve vnějšími tlaky získáváme formu, má-li být jiná než vágně amébovitá. Je dostatečně známo, že je to právě obraz nepřítel, který drží státní útvary a nezřídka i soukromé osoby pohromadě a musí být v řadě případů zveličován, pokud ne fabrikován vůbec uměle či pomocí provokací. Kategorie „přítel“ a „nepřítel“ ostatně do sebe plynule přecházejí, naše vztahy s většinou osob jsou jaksi ambivalentní, někdy velmi silně. A proto je nutno své nepřátele milovat - paradoxně představují stejný statek jako nejméně druzi.

Stanislav Komárek,  
*Psychologie dnes, červenec-srpen 2009*

Lehce se pohyboval a ožíval pod mým horkým dechem čím dál tím víc. Jedno křídélko, podobně čerstvému topolovému listu, se odlepilo od těla, začalo se natřásat a snažilo se roztáhnout. Ale běda! Nemělo sílu. Zůstalo polootevřené a skrčené. Za chvíli se pohnulo i druhé křídlo. I ono se obtížně zkoušelo rozevřít. Ale nemohlo. Zůstalo napůl stočené a třásl se. A já jsem byl nad motýlem skloněný a s lidskou drzostí jsem ho chtěl oživit svým horkým dechem. Ale bezvládná křídla znehybněla a zplihla.

Zabolelo mě srdce. Zabil jsem asi motýla svým spěchem. Odvážil jsem se překročit věčný zákon. Teď jsem držel na dlani mrtvé tělo. Přeshly roky. Ale od té doby mi toto lehké motýlí tělo tíží svědomí.

Nikos Kazantzakis

**VLADIMÍR KLOKOČKA**  
bývalý soudce Ústavního soudu  
rozhovor z 19. září 2008

Když Ústavní soud slavil patnácté výročí své existence, chyběl mezi oslavenci jeden z dlouholetých bývalých soudců: profesor Vladimír Klokočka. „Nemyslím, že patnácté výročí je důvodem k oslavám,“ vysvětluje svou nepřítomnost. „Navíc jsem měl pocit, že místo tématu mezinárodního terorismu, které bylo na pozvánce, bychom se měli spíše zabývat stavem české justice a politické a právní kultury. A také se spíše zamýšlet než se oslavovat,“ podotkl Klokočka.

**Říkáte, že bychom se měli zamýšlet. Nad čím přesně?**

Jde o otázky, které spadají do dvou kategorií. V té první je justice a právní kultura jako celek, v té druhé Ústavní soud. V té první jde o celý souhrn případů, které vzbuzují obavy. Například aféra katarského prince. Nebo nejmenování soudců prezidentem a poté opětovná ignorance soudního rozhodnutí. Nebo pokus sesadit předsedkyni Nejvyššího soudu Ivu Brožovou, stejně jako pokus o dosazení takzvaného druhého místopředsedy, aby ji „ohlídal“. Pak řada šikan proti ní. Čunkova aféra... To jsou všechno aféry, které by neměly vyšumět.

Bohužel situace vypadá tak, že meze troufalosti se posunuly za hranici slušnosti a etiky. Dokonce mám pocit, že i za hranici trestnosti... To jsou všechno věci, které mne znepokojují.

**Mají společného jmenovatele? Je to menší úcta k právu?**

Myslím, že menší úcta k právu je až následek. Příčinou je spíše snaha prosazovat osobní či skupinové zájmy bez jakýchkoli ohledů... Dnes máme aféry s poslancem Tlustým. Na ní je nejzajímavější, že on nevědomky také prozradil, jaké poměry na naší politické scéně panují. Že politický boj se změnil spíše v boj o posty.

**Zkusme se dobrat toho, čím to asi je.**

Myslím, že přežívá určitá mentalita staré éry. Mnoho aktérů i osob činných v minulém režimu přešlo do nového systému. Viděl bych jednu z příčin i v tom, že přechodem k „rádoby svobodné“ společnosti se k nám ze Západu dostávaly nejdříve ty nebezpečné stránky svobody. Mnozí se dokonce odvolávají na ustanovení ústavy, která říká, že je dovoleno vše, co není zakázáno.

**Následky revolucí trvají dlouho.**

Jedinec, který byl dříve vtačen do kolektivního systému, je nyní osvobozen a myslí si, že vše je dovoleno. Ale v pozadí jsou osobní, především materiální zájmy.

**Je to možné? Vždyť od sametové revoluce už uplynulo 19 let...**

Ta změna vyžaduje opravdu hodně dlouhou dobu. Následky velkých zvratů v dějinách přetrvávají dlouho. Já si myslím, že jsme se stále z ořesu po pádu komunistického

*Vl. Klokočka (1929 - 2009) studoval práva na Karlově univerzitě, pak tam působil jako asistent. V r. 1968 byl zvolen poslancem ČNR, o rok později se stává děkanem brněnské právnické fakulty. Za normalizace musel odejít z univerzity, pracoval v pojišťovně, po podpisu Charty byl donucen k vystěhování, působí na technické univerzitě v Mnichově. Soudcem Ústavního soudu byl v letech 1993 až 2003.*



foto: Monika Tomášková

režimu ještě nevzpamatovali.

**Žil jste dlouho v Německu. Je ta naše situace podobná té na západě Německa v období po druhé světové válce?**

Paralely jsou jen do jisté míry. Východní situace byla jiná. Nacistický režim trval „jen“ dvanáct let, komunistický čtyřicet let. Německo vstávalo z trosek a v celé dlouhé první fázi šlo doslova o vybudování materiální základny života. Čili odstranit trosky a začít znovu. Ten základ byl dán katastrofální porážkou starého režimu. Na druhé straně my jsme měli sametovou revoluci, která nezabránila vstupu starých kádřů do nového systému.

**V Německu se takzvané „staré struktury“ nepokoušely získat postavení a moc?**

Ale ano, i v Německu existovala řada pokusů představitelů starého režimu vplout do nového systému. S tím je potřeba počítat. Ale základní rozdíl je v tom, že ten starý režim v Německu byl totálně zničen, což snižovalo možnost úspěchu takových pokusů.

**Jak dlouho se s tím dědictvím minulosti můžeme ještě potýkat?**

Myslím, že se s různými nešvary budeme potýkat stále. Postupně však půjde o jevy, které budeme vnímat jako průvodní jevy nové společnosti. Je možné, že řešení a způsob, jakým se v budoucnu budou prezentovat tyto aféry, budou kultivovanější, že budou spojeny s vyvozením radikálních důsledků. Na druhé straně se musíme připravit na to, že společnost bez vady nebude. Pamatujme na známý citát, že demokracie je nejméně špatná forma ze všech forem vládnutí.

**Podívejme se raději na konkrétní případ. Místopředseda Nejvyššího soudu čeká na kárný soud za svůj výrok, že když hrozí pád vlády, nezávislost justice musí stranou. Neměl by odejít sám?**

Ale jistě. To je na rezignaci. Samozřejmě je nepřipustné, aby někdo v takovém postavení podobné věty pronášel. A je ořesné, že tak činí. A když se to stane a je ten dotyčný slušný, musí rezignovat.

**Zastavme se u toho výroku. Co když byl myšlen dobře a vládu bylo třeba chránit...**

To je ale přesně to typické myšlení starého režimu: je jedna vládnoucí „centrála“ a všechno, co jí škodí, musí stranou. Ale tak to přece není. Demokratická společnost nemá

jedno mocenské ústředí, jehož zájmem je vše podřízeno.

**Bylo by něco takového možné v Německu?**

Bylo. Ale ne bez radikálních důsledků. Nedovedu si představit, že by mohly takové aféry vyšumět jako u nás. Byly by spjaty přinejmenším s politickými ořesami a personálními změnami.

**Pojďme k Ústavnímu soudu. Říkal jste, že i nad jeho dnešním fungováním je třeba se zamyslet. Proč? Zdá se, že funguje dobře...**

Je tu jeden problém, na který jsem upozorňoval od vzniku Ústavního soudu. Tvrdím, že soudci Ústavního soudu by měli být voleni na jedno funkční období bez možnosti opětovného zvolení. Nikoli na více jako doposud. Němci sami v roce 1970 zrušili opakovanou volbu, poznali, že možnost být opětovně jmenován do funkce Ústavního soudu korumpuje tyto soudce tak, aby se chovali způsobem, který je vstřícný ke zřizovateli.

**Ale zatím to vidět není...**

Řada ústavních soudců je v polovině funkčního období. Myslím, že pro jejich další rozhodování bude tento časový moment hrát velkou roli.

**Máte vlastní zkušenost?**

V době před koncem prvního funkčního období soudců Ústavního soudu vznikal dojem jejich rostoucí přizpůsobivosti. Místo ústavního soudce je velmi výhodné, prestižní, velmi dobře placené.

**Můžete uvést konkrétní stanoviska, která mohla být ovlivněna koncem funkčního období a snahou získat znovu soudcovský post?**

Bez komentáře.

**Dnes se zdá, že Ústavní soud má jiný problém. Že o něm není už tolik slyšet jako dříve. Je to tak?**

Myslím, že jeho složení je jiné i z hlediska kvalifikace. Podle mého názoru chybí více odborníků na ústavní právo.

**Veřejnost asi nejpozorněji sledovala jednání Ústavního soudu o platbách u lékaře. Zeptám se trochu provokativně. Má o tom vůbec rozhodovat Ústavní soud?**

Já nejsem přesvědčen, že je to tak zásadní věc, kterou by měl rozhodovat Ústavní soud.



Ale musím upozornit, že základní lékařská péče je podle ústavy bezplatná. Právě tato obecná formulace vede ke sporům o placení či neplacení příspěvků...

**Které rozhodnutí Ústavního soudu jste nejvíc ocenil?**

Nepochybně rozhodnutí, díky nimž zůstala ve funkci předsedkyně Nejvyššího soudu Iva Brožová. I když i tam dlouho soudci váhali.

**Proč považujete ta rozhodnutí za tak důležitá?**

Existuje dělba moci, základní ústavní princip, který je třeba respektovat. Jakýkoli pokus neústavním způsobem zasáhnout do této mocenské rovnováhy je opravdu nebezpečný.

**Které rozhodnutí vás naopak nepříjemně zaskočilo?**

Nemůžu říct, že bych zaregistroval takové rozhodnutí. Ale já od tohoto soudu spíše nečekám mimořádně dobrá rozhodnutí. Tak jsem alespoň příjemně překvapen, je-li tomu tak.

**Vadí, že je v čele Ústavního soudu bývalý politik?**

Možná by bylo vhodnější, kdyby nebyl. Ale nemám žádný poznatek, že by pan Rychetský nějakým způsobem vybočil z mezí korektnosti.

**Zabýval jste se volebními systémy, dnes se debatuje o další změně, která by zabránila remízám. Co těm diskusím říkáte?**

Myslím, že problém je v ústavě samé. V článku 18 ústavy se předepisuje pro volby do Sněmovny systém poměrného zastoupení, který se dříve pokládal za jediný spravedlivý. Ale ukázalo se, že má i své stinné stránky: nedala se téměř sestavit vláda, těžko vznikala vládní koalice. U poměrného zastoupení je také nebezpečí nadvlády politických centrál, které stanoví pořadí kandidátů.

**Co s tím?**

Podmínku poměrného zastoupení bych doporučil vypustit z ústavy, tím se poskytne volnost pro hledání systému, který bude kombinovat různé prvky a nalezne podporu většiny společnosti.

**Vy jste kdysi už jeden volební zákon připravoval...**

Po pádu komunismu, když jsem byl ještě v Německu, jsme s prezidentem Havlem připravovali volební zákon do tehdejšího Federálního shromáždění, který byl ve svém principu většinový. Narazili jsme na odpor stranických centrál a také slovenská reprezentace se postavila proti. Každý volič měl mít dva hlasy. První hlas by dal pro svého klíčového kandidáta a druhý pro dalšího přijatelného kandidáta z jiné strany. Výhodou takového systému je, že se do Sněmovny nedostanou jen lidé, které vybraly stranické centrály. A výhodou je také vliv druhého hlasu směřující ke sblížení koalic. Takže by se vítězná koalice utvářela spíše podle výsledků voleb než podle výběru politických stran. Itálie má podobný systém. V Německu podobný prosazovali Zelení.

Luděk Navara, MF Dnes

## RODINA

### NEHROZÍ, ŽE POČÍTAČOVÉ HRY NAHRADÍ DÍTĚTI KAMARÁDY?

**Naše děti si přinesly hru World of Warcraft. Samozřejmě je hraní baví. Zajímalo by mě, jak tyto hry ovlivňují myšlení dětí (ve škole se nebaví o ničem jiném než o počítačových hrách, myslí na to, jak si koupí to a zařadí tamto ve hře), a také jejich soužití. Nenahrazuje internetová hra pobyt s kamarády a pobyt s rodinou? V jakém věku jsou děti těmito hrami nejohroženější? Mohou mít i pozitivní vliv?**

Jana Férová

Počítačové hry mají své pro a proti a také záleží na věku dítěte a druhu hry. Často slyšíme o jejich agresivním obsahu, který může navést dítě k agresivním činům v reálném světě. Mají-li děti ještě další zájmy a s hrou tráví jen chvíli denně, je to dobré znamení – v tomto směru je můžete podporovat. Nebezpečí hrozí tam, kde se dítě do virtuálního světa noří na několik hodin denně, případně o víkendů hraje nepřetržitě osm, dvanáct i více hodin v kuse. Při takto intenzivním hraní se snadno setře hranice mezi virtuální realitou a skutečností. To může vyústit v nepřiměřené reakce vůči okolí, může to mít dopad na omezení „živých“ kontaktů a samozřejmě i na zdraví dítěte. Někdy dochází k prolnutí osobnosti ve skutečném světě s osobností postavy ve virtuální realitě – ale to jsou už hraniční případy.



Fofo: Dimitry Kruglov

Dobré je s dítětem občas u hry posedět nebo si ji sama zkusit zahrát – poznáte, o čem to je, v čem je nebezpečí nebo potenciál hry. Také zjistíte, zda dítě hraje hru pouze na svém počítači nebo on-line. Pokud hraje po síti, musí se seznámit s pravidly bezpečného pohybu v tomto prostoru (nevyzrazovat na sebe či rodinu citlivě či zneužitelné informa-

## U NOHOU SOKRATOVÝCH...

Ivana Šimoníková: **Zkušenost s ústavem pro mentálně retardované**

*„Jiřík byl smutný případ — o to smutnější, že se narodil jako dlouho očekávané a vymodlené dítě. A zdravé dítě! Vyrůstal úplně normálně, ale ve třech letech se přihodilo neštěstí - tatínek si s ním hrál, vyhazoval ho do vzduchu, jak už to tátové dělají, ale nějak to přehnal. Jiřík mu vyklouzl a upadl na hlavu. Od té doby zůstal poškozen a už se duševně nevyvíjel.“*

Při četbě těchto řádků jsem si vzpomněl na dětský vtíp: „Víte, on je hloupý, protože ho jako dítě táta třikrát vyhodil a dvakrát chytil...“ Zdá se, že ne vždy je to vtíp. Stejně tak rodiče zapominají, že novorozenci se rozhodně vyhazovat do vzduchu nemají, protože z toho mívají narušenou páteř. To se dá opatrně dělat až s většími dětmi.

Jeroným Klimeš

ce). Osvědčuje se mi dohoda, že se syn přijde zeptat, když chce hrát on-line hru. Můžu tak ohlídat, kam se připojuje a za jakých podmínek. World of Warcraft se hraje na Free serverech, které jsou zdarma, přístup na Office servery je placený. Tady je na místě pozornost u starších dětí, které už by uměly zaplatit přístup ke hře z vaší platební karty.

Druhá stránka počítačových her spočívá v tom, že svým způsobem dítě rozvíjí. Záleží hodně na druhu hry. Zmíněná hra WoW vyžaduje schopnost plánovat, vytvářet strategie, dává prostor tvořivosti. Mluvila jsem před nějakým časem s kolegou psychologem, který v současné době pracuje ve firmě vyvíjející počítačové hry. Zastával názor, že bychom měli přepsat učebnice kognitivní psychologie. Děti ve věku 5 nebo 6 let jsou podle jeho zkušeností schopné díky hraní složitých počítačových her řešit velmi komplexní úkoly, které jsou v hrách obsažené. Některé druhy počítačových her se využívají při rozvoji pozornosti nebo tréninku paměti u všech věkových skupin – od dětí po seniory.

Doporučila bych sledovat, jaké hry dítě hraje, kolik času s nimi tráví a jak počítačová hra ovlivňuje jeho další aktivity a chování v nich. Počítačových her se nemusíme děsit, ale coby rodiče bychom měli jejich výběr a hraní usměrňovat. Například nabídnout hru se stejným principem, ale jiným prostředím (budování vojenských základů vs. budování zoologické zahrady). U dětí, které mají sklon k nadměrnému hraní, je na místě zajistit pozitivní motivaci k jiným činnostem. Mám tím na mysli, že nebudu dítě posílat na hřiště za trest, ale stále budu běžné aktivity prezentovat jako něco příjemného.

V neposlední řadě musíme jít sami příkladem. Uvědomit si, kolik času trávíme u televize, s počítačem, brouzdáním po internetu nebo hraním počítačových her – abychom nebyli ti, kteří kážou vodu a pijí víno, což děti velmi rychle odhalí.

Simona Hoskocová,

Psychologie dnes, červenec-srpen 2009

Jsem stromem v lese, v kterém se už tu a tam kácí. Někdy mi to připadá jenom jako příležitostná probírka, jindy to připomíná plošný zásah. Vždycky koncem léta očekávám poprázdninovou Jobovu zvěst o tom, kdo, kde, na co, v kolika letech...

Udivuje mě, kolik z nás nebožtíků si před smrtí výslovně přeje pohřeb jen v úzkém rodinném kruhu. Někde jsem četl, že je to dnes přáním snad šedesáti až osmdesáti procent na smrt se chystajících! Třeba k stáru měkne a víc ineme k těm, kteří s námi zažívali leccos dobrého a většinu zlého. Nebo je to spíš přání těch, kdo po nás zůstanou a mají s námi jen starání a strádání? Možná také, že při tom přání myslíme na všechny přátelé a známé, jak jsou přetížení svými starostmi; jistě se jim to nebude hodit, jenom bychom obtěžovali. Vždyť termíny v jejich diářích určitě nebudou kompatibilní s termínem našeho pohřbu! A konečně, mrtvý prd ví – jak jsme jako kluci říkali. Když mi umřela v České Čermné u Náchoda babička, byla otevřená rakev vystavena v černě vyzdobené světnici. Babička byla oblečena v černých šatech, na hlavě svůj černý šátek, který nosívala do kostela, a zdála se mi krásná. Moje máma se loučila se svou mámou, hladila ji po tváři a děkovala jí za vše, co pro ně, své děti, udělala. Stál jsem v koutku a s malou dušičkou pozoroval to smutné, ale krásné představení. Překvapivě veselé a družné setkání v místní hospodě po pohřbu mi připadalo zrovna tak přirozené jako vážnost předcházejícího obřadu.

O mnoho let později, už jako zralý muž, jsem se sestrou strojíl do rakve svého táty. Cítil jsem ještě prchající životní teplo jeho těla a intenzivně vnímal velikost té chvíle. Tyto obrazy mi silně ulpěly v mysli a mnohé řekly o majestátu smrti i o zákonitostech a dominantách života.

A tak mě napadá, že si jako drahý zesnulý budu vyslovně přát, aby ti, kteří mě znali a měli rádi, na můj pohřeb přišli. Dnes se na těchto obřadech slovy neplýtvá, bývají jen s pěknou hudbou, takové, jako bývaly kdysi mé filmy. Potěším třeba i ty, kteří si díky mé bubácké povaze moc radosti se mnou neužili. Věřím, že až budou vycházet z obřadní síně, uvědomí si radostně, že svítí slunce, padá listí nebo sněhové vločky. Položky v jejich diářích ztratí svou neodkladnost, politická a hospodářská situace svou beznadějnost a partnerské rozlady svou naléhavost.

Jan Špáta

Představte si, že jedete domů a na dálnici na úseku dlouhém asi 5 km vás obrovské dálniční značky 6x upozorní, že se blížíte ke krematoriu. Co vás tak asi napadá? Dlouho jsem si na to nemohla zvyknout. Je to zvláštní, skoro až morbidní. To jsme si nevybrali zrovna dobrou lokalitu pro bydlení, říkála jsem si, když jsem jela poprvé do našeho nového domova. Mám předsudky nebo co? Vždyť to patří k životu. Ale proč si to pořád připomínat, že? Ještě, že ten dům je jenom pronajatý, příště si snad vybereme lepší místo.

Ale nevyberete si. Narazíte na to skoro všude. Nejistila jsem kolik přesně je těch spaloven v celém Holandsku, ale koncentrace se zdá být vysoká. Holandsko je malé a hustě zalidněné. Na ploše menší než Slovensko tu žije víc obyvatel než v bývalém Československu. Všechno tu musí být víc napěchované, zkoncentrované. I tyhle dvorany našeho posledního představení, které nejspíš z praktických důvodů umísťují v blízkosti dálnic. Holanďané jsou velmi praktičtí a otevření lidé. Možná mají nějaká tabu, ale o smrti mluví celkem otevřeně. A také k ní tak přistupují.



Foto: Monika Čermáková

Asi to není náhoda, že zrovna Holandsko bylo první zemí v Evropě, která povolila euthanasii.

Zvyknete si na všechno. I já jsem si po čase na to značení zvykla. Ono je to vlastně užitečné a plní to hned několik účelů: ukazuje cestu pozostalým, jedoucím na pohřeb, nabádá řidiče k obezřetnosti – jen jeď hezky opatrně, mohl bys dneska dojet jinam než domů – a také inspiruje k zamyšlení. O tom, jak je život pomíjivý a dočasný.

Nedávno jsem měla tu příležitost, prohlédnout si krematorium zblízka. Umřel brácha mého muže. Byl velmi nemocný a smrt pro něj byla takzvaně vysvobozením. Jeli jsme tedy na pohřeb. Dost jsem se bála. Nemám pohřby ráda. Jsou smutné a srdcervoucí. Tenhle byl ale jiný.

Dorazili jsme na místo v městě Gouda a prošli parkem k jednoduchému pavilonu, kde byla obřadní místnost jednoduše a skromně zařízená. Připomínala spíš nějakou moderní výstavní nebo koncertní síň. Jenom rakev

s Wimem umístěná v popředí na nízkém katafalku dávala tušit, že se asi nebude jednat o koncert. Za rakví byly velké skleněné dveře, vedoucí do zahrady. My všichni, pozůstalí i kamarádi, jsme se usadili na místa. Začala hrát hudba. Čekala jsem nějaké requiem, ale byl to pohodový francouzský šanson.

Ceremoniářka, která vypadala jako recepční z pětihvězdičkového hotelu, nás uvítala a řekla, že jsme se tu sešli, abychom si na Wima hezky zavzpomínali a poslechli si písničky, které měl rád. Spustili Cranberries, potom Beatles. Poslouchala jsem hudbu a dívala se skrze ty skleněné dveře na nebe a koruny stromů. Vzpomínala jsem na Wima. Poznala jsem ho, když už byl nemocný, ale udělal na mě dojem člověka, který měl respekt a uměl žít. Podle písniček usuzuji, že měl také dobrý vkus. Potom mluvil jeho syn a dcera a také kolegové z práce. Nerozuměla jsem všemu, ale musely to být veselé historky, protože lidé v sále se hlasitě smáli. V závěru ale všichni řečníci téměř nemohli svoje vzpomínání proplácet dokončit, a také mnoho lidí v sále se neubránílo dojetí. Ještě nikdy jsem neviděla tolik lidí se na pohřbu smát, ale také jsem ještě nikdy neviděla tolik mužů beze studu plakat tak, že jim tekly po tvářích slzy jako hráchy.

Skončila poslední písnička, otevřely se dveře do zahrady a my všichni, pozůstalí i kamarádi, jsme šli Wima vyprovodit na jeho úplně poslední cestu na tomto pozemském světě. Uličkou lemovanou vzrostlými stromy šel tichý průvod za rakví a zastavil se u jiného nízkého domku s vysokým komínem. Tam, před vraty, jsme si ještě naposledy poslechli Wimův jazzik, pohladili rakev a odebrali se zpět k obřadní síni, k její zadní části, kde bylo přichystáno občerstvení pro smuteční hosty. Nebyla to velká recepce, normálně holandsky skromně obložené housky a káva, ale zato tam byl pozván úplně každý, kdo se přišel s Wimem rozloučit. Bylo nás jistě kolem stovky. Jedli jsme housky, pili kafe, vzpomínali na Wima, ale také se už normálně bavili o všem možném. Vždyť život jde dál. Ten pohřeb ve mně zanechal hluboký dojem. Byl skromný a neokázalý, a přesto velice působivý. Vyzařovala tam atmosféra lásky k Wimovi a smíření s jeho smrtí. Vyzařovala tam atmosféra lásky k bližnímu obecně a smíření se smrtí jako takovou. Uvědomila jsem si, že i bez patosu lze vyjádřit lítost a že ani smích na pohřbu není něco nepřijatelného, co by poslední rozloučení s milovaným člověkem nějak degradovalo. Ptala jsem se svého muže, zda tento obřad byl nějak výjimečný, ale dozvěděla jsem se, že takhle je to celkem běžné.

Už mi ta cedule na dálnici nenahání takovou hrůzu. Když značku teď míjím, vzpomenu si na Wima, ale hlavně na to, že bychom si měli užívat každého hezkeho dne a být k sobě slušní, hodní a laskaví. Jsme na tomto světě opravdu dočasně, tak proč si to kazit.

Jitka Prokopičová – bigblogger.lidovky.cz

## OTROČINA

Vesnička, jako stovky jiných. V ní žid, který se – taky jako stovky jiných – pořádně naplahočil, aby si vydělal na živobytí. Totiž tím, že se dal najímat na ty nejtěžší práce, do kterých se druhým dvakrát nechtělo, ale peněz za ně nic moc nekápl. Nemusíme snad ani říkat, že bylo zase jen pár dnů před pesachem, když tenhle vesničan zaklepal u rabína. S plamínky ve tváři a trpkostí v srdci. Sotva se rebe popotá, čím může posloužit, už si ten židek ze vsi vylévá duši. Práce je lopotná, peněz jen taktak – je tohle život k žití? A proto – svěťuje se rebbe mu – letos, už se tak rozhodl, žádný pesach slavit nebude.

„A to jako proč?“ chce vědět rav.

„Docela jednoduše, tak jsem si tak nějak spočítal, že hlavní smysl pesachu je v tom, že Sladký požeňnaný vysvobodil Jisroele z otročiny. Tehdá, když se lopotili s téma cihlami z egyptského jilu a taky s tou slámou, co ji musili šlapat jak dobytek. Tehdá se nad nimi panovník ustrnul a té dřiny je zbavil. A já? Na mě nějak nevyšlo! Já dřu jak mezek, kolikrát hůř než naši tam. A tak si říkám, na co mi bude seder?“

Rabi pochopí, s kým má tu čest, ale nechává věci plynout. Jen položí otázku: „Kolik si vyděláš za den?“

„Když se zakázky sejdou – a já u toho div duši nevypustím – tak asi tak půlku zlatky,“ povídá Berl. Tímhle jménem ho totiž volávají k tóře.

„Tak to zkusíme jinak,“ navrhuje rebbe, „seženu ti lehčí práci, u které si vyděláš víc. Zaměstnám tě u sebe, jen čtyři hodiny denně a dostaneš za to dvojnásob.“

Děkuju, rebbe,“ rozzářil se Berl, „a kdy mám jako začít?“

„Hned zítra ráno.“

Druhý den ráno stojí vesničan celý natěšený u rabinátu. Jaká asi ta nová mírnější práce bude? A za celou zlatku?

Rebbe mu nařídil, ať se postaví k oknu a jen tak mává rukou nahoru a dolů. Celé ty čtyři

hodiny. Berlovi se chtělo smát. Na celé kolo. „Cože? To je nějaká robota, mávat rukou sem a tam? Žádné vláčení kamení a dalších nákladů? Teda rebbe, co z toho budete mít?“

„O to se nestarej. Pusť se do práce a po čtyřech hodinách dostaneš svou mzdu. Rabi odešel a nechal Berla jeho osudu. Berl je sice naivní a ze vsi, ale jinak recht povedený žid. Nepodvádí ani za nic. A tak stojí u okna a mává.“

Neutekla ještě ani hodina a Berl se cítí k smrti nešťastný. Nuda. Nuda. Nuda. Vtom do místnosti jako naschvál nakoukne rebbe, aby se poptal, jak se Berlovi v nové práci líbí.

„Hrůza,“ povídá Berl, „vůbec mně nebaví. Zvednout ruku, pustit ji zas dolů. Nahoru. Dolů. Jaký to má smysl?“

„Ale co to, rav Berl,“ dobírá si ho rebbe, „vláčení kamení a dalšího nákladu je vám snad milejší, než mávat rukou za oknem?“

„Mám-li říct pravdu, rebbe, nevidím tomu hlavu ani patu. Já jsem jen vobyčejnej žid ze vsi, ale je mi jasný, že máte něco za lubem. Můžete mi vysvětlit, čím to, že mi tohle mávání sem tam připadá už po hodině tisíckrát horší, než moje celodenní dřina?“

„Víš, Berl, ta tvoje nádeničina může ubíjet. Ale má smysl. V tom to je. Dřeš se na poli, ale ono urodí. Pošlou tě rozbíjet balvany, někdo z nich nakonec něco postaví. Dělej co dělej, má-li to smysl, je to život k žití. Smysl vlévá práci smysl. Má-li nějaký cíl, člověk ji vydrží, i když ho otupuje a poráží. Vydrží, aby se jednou k cíli dobral. Tak to Sladký požeňnaný zasadil do našich duší. Jediné, co by člověk neměl, je práce, které smysl chybí. To ubíjí. To je teprve otročina, co dokáže člověka zlomit.“

Berl se krapet zadumal a pak povídá: „Díky rebe, taková ťafka se zadře i do mý natvrdlý palice, ale vy jste tím sledoval ještě něco, že jo?“

„To máš tak. Naši moudří učí, že Egyptané všechno, co musel Jisroel v Micrajim postavit, vždycky zas rozmetali, a pak židy donutili, aby začali odznova. Tak to šlo pořád dokola. Židé postavili, Egyptští to zbourali, a nařídili stavět znovu. Tak je třeba rozumět, čteme-li v Písmu, že „zotročili lid Jisroele lopotou daremnou.“ Jinými slovy, naši se práce – i když sebetěžší – neštíteli. Ale její zlomyslná marnost, ta se stala břemenem k neunesení. A právě z téhle „daremné lopoty“ nás Sladký (budiž požeňnan) vyvedl,“ skončil rebbe už docela vážným tónem. „Podívej, Berl, máš normální práci, pravda – může být chvílemi vyčerpávající, ale děkuj Nebi za to, že si na chleba vyděláváš vlastníma rukama a že to, co děláš, má smysl. Zkus se nejdřív smířit s tím, co máš a nešpekuluj víc, než je zdravo. Dál dělej, na co ti síly stačí, a k tomu zkus naplnit i to, co po nás tóra žádá – a uvidíš. Budeš spokojený, veselý a šťastný.“

„Díky rebe, hezké svátky. Jdu poshánět věci na seder.“

*z knihy Jaroslava Achaba Haidlera:  
Vepřožrout Moške*

## CO O NÁS PROZRADÍ DÁRKY

Vánoční dárky jsou tak trochu kouzelné, mohou být naplněním tajných přání, touhy, víry v zázrak, která v skrytu dřímá i v koutku duše dospělého člověka – samozřejmě pokud byl celý rok hodný... Hodně napovědí i o dárci samotném a o jeho vztahu k lidem, jimž jsou jeho dárky určeny.

Jaký vánoční dárek z dětských let se vám vybavuje? Je to příjemná vzpomínka nebo to tehdy vaši dospěli s tím zázrakem nezvládli a namísto panenky nebo bagru na dálkové ovládání zabalili punčocháče a rukavice? Dodnes děti, a chlapečci do pozdějšího věku než holčičky, s mírnou nedůvěrou sahají po měkkých vánočních balíčcích. Protože „měkkouši“ obvykle skrývají nejrůznější svrsky – dárky spíše potřebné než chtěné. Jako vánoční dárek se maskují i předměty, které bychom tak jako tak museli koupit, dětem se najednou zabalí i levné „cokoli“, jen aby měly dojem, že toho mají hodně. Vánoční dárky chtějí být kouzelné, nejenom užité a funkční. Měly by být překvapením provázeným duhovými jiskřičkami v očích.

### Dárky z lásky

Nejkrásnější je, když dává dárek ten, kdo má obdarovaného opravdu rád, protože to samo o sobě je dar nad jiné. Pozná se většinou tak, že z něj máte opravdu radost. Nejen proto, kdo vám ho nadělil, ale i proto, že je to něco, co si přejete, co se vám líbí a co vás bude provázet možná každý den. Dárek z lásky na dárci prozrazuje, že ho ten druhý zajímá, že zná jeho slabosti i tajná přání, vkus, oblíbený umělecký směr, literární žánr, barvu, chuť... Že když je s ním, dokáže opravdu naslouchat, co ten druhý sděluje. A nejen verbálně. Že respektuje jeho „jinakost“, jeho názory, koníčky a že ho podporuje v tom, co dělá a co ho zajímá.

Například když muž v nejlepších letech, distingvaný vědecký pracovník v oboru jaderné fyziky, racionalista a logik par excellence vstoupí do obchodu s ezoterickými potřebami a hloubá nad talismany proti černé magii. Pro toho, kdo ho zná, je to představa stejně reálná jako představa tuleně na Sahare. On je tam ale proto, že jeho pobloudilá milovaná dcera se právě teď do takových tretek zbláznila, a on si dal práci zjistit, co to je, kde to najde, a ví, že z něčeho takového bude mít opravdovou radost.

Myslím, že jeho dcera bude mít talisman schovaný ještě v době, kdy se nebude už vůbec zajímat o magii, ale bude třeba přednášet na univerzitě kvantovou chemii a bude vědět, že její táta ji měl rád i v době, kdy mu dávala nekompromisně najevo, že je potrhly a zaostalý materialista.

### Dárky výchovné

Dárky výchovné mohou být také trochu z lásky, ale často mají navíc ještě podmínku: „mám tě rád/a, ale mohl bys nebo měl by ses trochu změnit“. Je v nich obsažený nesouhlas s něčím, co obdarovaný dělá nebo nedělá. I když někdy nemusejí udělat radost,



Foto: Jana Tržilová

přinášejí alespoň sdělení, že i tak jeden člověk myslí na druhého, a snaží se mu dát cosi najevo.

Ke klasickým dárkům tohoto typu patří různé hobby pomůcky, třeba zahradnické nůžky pro dědečka, které mu mají sdělit, že nemusí pořád jen sedět u televize. Nebo pastelové křídly pro babičku, která kdysi krásně malovala, ale teď se věnuje jen kuchyňské nadprodukcí nebo pokusům o organizování cizího času.

Aby se z nich staly dárky z lásky, bylo by třeba udělat si čas a požádat dědečka o pomoc při jarní údržbě zahrady – a počítat přitom s tím, že než začne dělat něco z našeho hlediska smysluplného, desetkrát vysvětlí, co je to větev, jak špatně třímáme postřikovač a jaká je situace na ovocnářském trhu EU. Nebo požádat zmíněnou babičku o portrét její oblíbené vnučky. Myslíte si, že takové motivaci by odolali? Dárkem je pak vlastně ten nápad, být spolu, jiskra, která rozsvítí plamínek zájmu a radosti z výsledku ve tmě letargie a rezignace.

Výchovné dárky často postihují děti – botanický klíč nebo rýsovací souprava pod stromečkem způsobí spíš rozpaky a odpor. Pro dítě je převaha takových dáreků zpravidla sdělením, že nikoho nezajímá, jaké opravdu je, pro nikoho není dost dobré, ale všichni mu nutí, jaké by mělo být. Rýsovací souprava v kombinaci s nečekaným tričkem oblíbené značky mohou být ovšem sdělením, že rodiče mají pubertáka rádi a dobře vědí, co se mu líbí, ale chtějí mu i jemně připomenout, že rozvíjení inteligence je stejně důležité jako image.

Mezi partnery výchovné dárky mohou signalizovat nedostatečnou běžnou komunikaci, mýjení se. Ona by si tolik přála parfém, náušnice, sexy tričko a on se jí snaží vzdělávat knihami ze svého vlastního oboru. Dokáže mu ona říct, že je ráda, že je takový odborník, ale jí zajímá něco jiného a kromě toho, že studuje své? A že je také žena? Dokáže partnerovi dát najevo, co si přeje? Dokáže tomu on rozumět?

#### Dárky velkorozpočtové

Docela problematická kategorie dáreků. Někdy uspokojuje hladové ego dárce víc než potřeby obdarovaného. Já na to mám, tady je moje satisfakce za vaši nedůvěru a pochyby o mých schopnostech! Chyťte se za nos! Komu je třeba co dokazovat? A komu to udělá radost?

Jinou nástrahu ale obsahuje sebelépe míněné přesvědčení – „ať si to tetička na stará kolena užije, když na to celý život neměla“. Úmysl je to jistě dobrý, ale je třeba jisté opatrnosti. Teta nikdy nebyla v hotelu takové cenové skupiny, jakou se jí chystáte dopřát, a pravděpodobně bude v rozpacích nad talířem podivných nožiček, ulit a chapadel. Pokud jí nebudete dělat garde, zkuste se vžít do jejího oblíbeného způsobu odpočinku a dejte se

inspirovat jí samotnou, abyste jí nedarovali dva týdny pekelných muk.

#### Dárky formální

I tady je více variant – dárky pro kolegy v zaměstnání, zaměstnance mé firmy, spolubydlící v sanatoriu, kde trávím už třetí měsíc... Je třeba se vejít do finančního limitu, a proto se cení originalita, nápad, vkus.

Je možné pokazit dlouhodobě budované vztahy s obchodními partnery tím, že přichystáme na vánoční večírek jako dárky luxusně balené CD se sladkobolnými nahrávkami velmi diskutabilní hudební úroveň, protože v překladovém slovníku se objeví výklad: „Chceš mi říct, že jsem stejně bezcenný/a jako tohle?“

Naopak šéfová jako řemen může překvapit, protože by nikoho nenapadlo, že pod firemním stromečkem budou charakterní keramické figurky poťouchlých havranů z chráněné dílny. Že by nebyla jen chlap v sukni?



Foto: Jaroslav Sedláček

#### Dárky z donucení

To je asi nejsmutnější příběh. „Musíme mu/jí přece něco dát, co by tomu řekl, slušelo by se, škoda peněz, ale...“

Dárky nesou stopu nezájmu a lhotejnosti, nejsou nijak individualizované a jsou inspirovány univerzální tradicí – bačkory, pyžamo a sada mydel. Průměrná a použitelná.

Příjemcem ovšem bývá často osoba, která není jen nebohou obětí svých krutých a cynických příbuzných. Je nutné přiznat, že ve většině případů na své pozici aktivně pracuje, protože vztahy jsou vytvářené z obou stran – jak se do lesa volá...

To neplatí o lidech manipulativních, nedoceněných, hádavých a pomlouvajících nebo těch, kterým nic není dost dobré a nad každým dárkem se zatváří znechuceně. Stejně tak je spoluautorem svého příběhu ten, kdo byl vždycky ochoten se rozdat pro druhé, a jim to připadá tak samozřejmé, že když on už z nějakého důvodu nemůže dávat – peníze, práci, pochopení, „tak co by ještě chtěl?“

#### A hlavně s velkou mašlí

Ještě je třeba dárek zabalit – potřebujete pečlivost, originalitu, cit pro barvy a tvar ve vztahu k obsahu. Design růžových kytiček i dýmek má své příjemce.

Cože? Balíte dárek na poslední chvíli a už mají všude zavřeno? Stvořte prosím origi-

nál, raději než z nouze necnost. Předat dárek nezabalený je – snad s výjimkou rybiček a jim podobných – faux pas, projev hrubosti: „Nestojíš mi za to, abych ti chtěl opravdu udělat radost.“

Myslím, že je stejně důležité vybírat dárky rozumem jako srdcem a stejně tak je přijímat. Neexistují univerzální pravidla, to nejdůležitější je vnímání druhého člověka, jeho sdělení pocitů a přání a umění být spolu. To, že přemýšlíte o tom, co druhého těší, čím je šťastný, jaký je, to je těch příslušných devět desetin dárku pod hladinou.

Iva Adlerová,

Psychologie dnes – prosinec 2008

### K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

sobota 14.11. 18 h. Mistrovice  
**neděle 15.11. 33. v mezidobí**  
7.15 h. Letohrad Dan 12,1-3  
8.45 h. Lukavice Ž 16  
10.15 h. Orlice Žid 10,11-14.18  
Mk 13,24-32

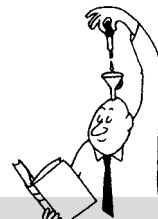
sobota 21.11. 18 h. Lukavice  
**neděle 22.11. Slavnost Ježíše Krále**  
7.15 h. Letohrad Dan 7 ,13-14  
8.45 h. Mistrovice Ž 93  
10.15 h. Orlice Zj 1,5-8  
Jan 18,33b-37

sobota 28.11. 18 h. Mistrovice  
**neděle 29.11. 1. adventní**  
7.15 h. Letohrad Jer 33,14-16  
8.45 h. Lukavice Ž 25  
10.15 h. Orlice 1 Sol 3,12-4,2  
Lk 21,25-28.34-36

sobota 5.12. 18 h. Lukavice  
**neděle 6.12. 2. adventní**  
**2. diecézní sbírka na plošné pojištění**  
7.15 h. Letohrad Bar 5,1-9  
8.45 h. Mistrovice Žl 126  
10.15 h. Orlice Flp 1,4-6.8-11  
Lk 3,1-6

úterý 8.12. **Slavnost P.Marie uchráněné prvotního hříchu** 18 h. Orlice

sobota 12.12. 18 h. Mistrovice  
**neděle 13.12. 3. adventní**  
7.15 h. Letohrad Sof 3,14-18a  
8.45 h. Lukavice Iz 12  
10.15 h. Orlice Flp 4,4-7  
Lk 3,10-18  
15.00 h. Letohrad - bohoslužba pokání a adventní koncert



**Okénko do farnosti** - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz  
Registřikové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741